

บทที่ 1

บทนำ

ในสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ การฟื้นฟูป่าของประเทศไทยให้คืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ ต้องยอมรับสิทธิชุมชนและกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรคืนสู่ชุมชน รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการอันเป็นการส่งเสริมให้เกิดร่วมมือในการช่วยรักษาระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่ผ่านมา รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณ เพื่อดูแลรักษาป่ามาโดยตลอด จากการใช้กฎหมายและมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาปกป้องป่า โดยการประกาศเขตป่าอนุรักษ์แล้วใช้กฎหมายเข้าไปจับกุมผู้กระทำความผิด ทำให้ต้องใช้งบประมาณในการป้องกันปราบปรามอย่างมากในแต่ละปีแต่ผลที่ได้รับป่ายิ่งลดลงทำให้ไม่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าในพื้นที่อนุรักษ์ได้จนเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับข้าราชการป่าไม้จนกระทั่งทุกวันนี้ ซึ่งเป็นนโยบายการจัดการที่มองข้ามภูมิปัญญาและศักยภาพของคนในท้องถิ่น

ป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว เนื่องจากสังคมชนบท ยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงอาศัยป่าเพื่อสนองความต้องการในเรื่องไม้ เพื่อการก่อสร้างอาหาร ยารักษาโรค อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ชุมชนสามารถแสวงหาได้จากป่าไม้ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของประชากรส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมชนบท ทำให้เกิดความ ต้องการเพิ่มพื้นที่เพื่อการเกษตร โดยการบุกรุกทำลายป่าเป็นจำนวนมาก ด้วยความขาดสำนึกถึงคุณค่า ประโยชน์และคุณค่าของป่าไม้ไปอย่างน่าเสียดาย ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนไม้เพื่อการบริโภค การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อุทกภัย ดินพังทลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เกิดปัญหาหมอกควันจากการเผาป่าและเกิดภาวะ โลกร้อน ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าไม้เพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ป่าไม้ที่ยังคงเหลืออยู่ในประเทศไทย ป่าชุมชนก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการป่าที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชน โดยวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าผืนนั้นไว้เพื่อชุมชน โดยชุมชนนั้นๆเป็นผู้ดำเนินการเอง ในอดีตที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการป้องกันรักษาป่าที่ดำเนินการ โดยกรมป่าไม้ยังไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ติดตามประเมินผล ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าได้เท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ขาดความไว้วางใจในศักยภาพ และความสามารถของชุมชนตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่จำเป็นต้องพึ่งพิงอาศัยป่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าไม้

อำนาจ คอวนิช (2536: 108) การจัดการป่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนและป่าชุมชนให้เปลี่ยนไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ชุมชนได้ลดการพึ่งพิงป่าและบุกรุกทำลายป่าไม้ลงเป็นจำนวนมาก ป่าชุมชนในอดีตเคยอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่านานาชนิด เมื่อขาดการจัดการ ขาดการดูแลรักษา การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างขาดสำนึกก็ทำให้ป่าชุมชนต้องเสื่อมโทรมและสูญสลายไปเป็นจำนวนมาก ในระยะที่ผ่านมา การส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนที่ดำเนินการ โดยกรมป่าไม้ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ชาวบ้านไม่ให้ความสำคัญ ชุมชนไม่เห็นคุณค่า แปลงปลูกป่าชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งของปัจจัยที่เป็นสาเหตุคือเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนและป่าชุมชน เมื่อขาดความรู้ก็ไม่มีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาส่งเสริมป่าชุมชนในท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานของตนเอง การศึกษาเพื่อพัฒนาป่าชุมชนจึงมีจุดมุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ เทคนิควิธีการที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์และเข้าใจปัญหาสาเหตุ สภาพไร้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่น แต่ละชุมชน เพื่อพัฒนาป่าชุมชนต่อไป (ราตรี ภาธา, 2540: 108)

จังหวัดลำปาง นับเป็นพื้นที่อีกแห่งหนึ่งในประเทศไทยที่มีวิกฤตทางด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเสื่อมโทรมและลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะต่างๆ การสูญเสียคุณภาพของธรรมชาติ ความขัดแย้ง การแย่งชิงผลประโยชน์ ปัญหาความยากจน ปัญหาเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างและสะสมความรุนแรง และท้ายที่สุดก็เกิดความล่มสลาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงสาเหตุและวิธีแก้ไข เพื่อมิให้ป่าเท่าที่มีอยู่ถูกทำลายต่อไป รวมทั้งหาวิธีเพิ่มผลผลิตของป่าในเนื้อที่ป่าที่เหลืออยู่ให้อำนาจประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ประเทศและประชาชน ท่ามกลางวิกฤตดังกล่าว ประชาชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้เล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ จึงได้มีแนวคิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยมีการอนุรักษ์ป่า มีกรใช้ประโยชน์จากป่า ช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่า รักษาสังคมป่าไม้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและแนวทางการผลิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีแนวความคิดในการทำลายป่าและไม่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่างๆ ตามมา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจว่าชุมชนตำบลเสริมซ้ายมีการจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนอย่างไร มีฐานอำนาจการจัดการอย่างไร ชุมชนมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างไร ความสัมพันธ์ของเครือข่ายในการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ตลอดจนชุมชนได้เชื่อมโยงการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับองค์กรเอกชน ชุมชน รัฐ อย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้แก่หน่วยงานป่าไม้และหน่วยงานต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งสามารถลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับรัฐ และเป็นรูปแบบในการดำเนินการวางแผนการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศรวมทั้งการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนนั้นๆ หรือจะทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2555) ว่าด้วยเรื่องการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและดำเนินการตัดสินใจ การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ และเป็นผู้ทะนุบำรุงรักษา โดยหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน เป็นเพียงผู้สนับสนุนตามความจำเป็นเพื่อให้ชุมชนนั้นๆ มีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ปัญหาของการวิจัย

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ได้เกิดความเสียหายและลดลงอย่างมาก เนื่องจากผู้คนที่มีความคิดขัดแย้งกับธรรมชาติมีเพิ่มมากขึ้น และด้วยการนำทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งพื้นที่ป่าไม้มาเพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้อย่างผิดหลักวิธี เช่น แทนการให้ป่าไม้ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการเป็นตัวอนุรักษ์แหล่งน้ำ สร้างความชุ่มชื้น กลับแผ้วถางเผาทำลายป่าไม้เพื่อเอาที่ดินมาใช้เป็นทรัพยากรการผลิตแทน ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ต้องพบกับความลำบากมากกว่าเดิม แทนที่จะพบความมั่งคั่งกลับต้องละทิ้งที่ดินเดิมที่เสื่อมความอุดมสมบูรณ์ย้ายถิ่นฐานเข้ามาบุกรุก แผ้วถางป่าผืนใหม่ต่อไป การบุกรุกแผ้วถางป่าของเกษตรกร การลักลอบตัดไม้ของนายทุน การใช้ประโยชน์ที่ดินของภาครัฐที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากส่วนกลางโดยไม่สอดคล้องกับประโยชน์ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมกับนายทุนในการแสวงหาผลประโยชน์จากป่าไม้ของเจ้าหน้าที่บางคน ได้ทำให้พื้นที่ป่าเหลือน้อยยิ่งขึ้นและนำไปสู่ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ชุมชนกับชุมชน และชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการแย่งสิทธิการเป็นเจ้าของและการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ความขัดแย้งเพิ่มขึ้นตลอดเวลาเหล่านี้ ทำให้การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ป่าไม้ ที่ดำเนินอยู่โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคุณภาพและปริมาณของปัญหานั้นเกินกำลังของเจ้าหน้าที่และถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายแล้ว ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาล่าช้าจะไม่มีหนทางแห่งความสำเร็จ (ปรกรณ์ จริงสูงเนิน และคณะ, 2541: 5) แนวทางหนึ่งอันจะคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ให้เบาบางลงได้ใน

ขณะนี้ก็คือ “ป่าชุมชน” และปัจจุบันก็มีอยู่หลายพื้นที่ในประเทศไทยที่มีการกำหนดเขตป่าชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้นซึ่งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาป่าชุมชนขึ้นนั้นคือ เพื่อให้ป่าชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าไม้และคนด้วยกันเองในการจัดการทรัพยากรป่าไม้จนนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ นับจากปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา ประเด็นเรื่องป่าชุมชนเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมา และทำทนายแนวความคิดการจัดการป่าไม้ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในวงการป่าไม้ของไทย (คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน, 2539: 8) ประกอบกับกระแสคลื่นการต่อสู้ของชาวบ้าน ยิ่งทำให้ประเด็นป่าชุมชนได้รับความสนใจและสร้างการแสดงความตื่นตัวในแวดวง องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานพัฒนาพื้นที่ ขบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและนักวิชาการเริ่มหันมาสนใจศึกษาป่าชุมชนอย่างจริงจัง ในขณะที่เดียวกัน กรมป่าไม้ก็ได้มีการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนในระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งการส่งเสริมปลูกป่าธรรมชาติและปลูกป่าเศรษฐกิจ

ป่าชุมชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภ เสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นป่าเบญจพรรณ มีเนื้อที่ประมาณ 3,850 ไร่ ซึ่งเป็นป่าชุมชนที่ยังคงสภาพความอุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกับป่าชุมชนแห่งอื่นๆ ในภาคเหนือ และถือได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ผืนหนึ่งที่มีความสำคัญในด้านการจัดการป่าไม้ของประเทศ มีการคมนาคมที่สามารถเข้าออกได้สะดวก ซึ่งเป็นผลทำให้คนต่างพื้นที่และพ่อค้าเข้ามาแย่งชิงผลผลิตจากป่าชุมชนได้ง่าย อีกทั้งการป้องกันการนำของป่าออกไปก็ทำได้ยาก สำหรับตัวชาวบ้านเองก็ได้ร่วมกันอนุรักษ์พื้นที่ป่าธรรมชาติมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้มาโดยตลอด มีการจัดการในเรื่องของการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าโดยการเข้าไปหาผลผลิตจากป่าเพื่อการดำรงชีพ เช่น การเข้าไปหาหน่อไม้ เก็บเห็ด พืชผักสมุนไพรต่างๆ เพื่อนำมาบริโภคและจำหน่าย ทั้งนี้ทางคณะกรรมการป่าชุมชนของหมู่บ้านได้กำหนดกฎระเบียบต่างๆ ในการเข้าไปหาของป่าขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ชาวบ้านนำผลผลิตออกจากป่ามากเกินไปและป้องกันการเข้ามาครอบงำผลประโยชน์ของนายทุน จากสถานการณ์ดังกล่าวการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลเสริมซ้าย ตามแนวการอนุรักษ์ว่าจะมีวิธีการจัดการป่าชุมชนของตนอย่างไรอันเป็นการรักษาพื้นที่ป่าของตนเองให้ดำรงอยู่ได้ และมีความสมบูรณ์อย่างยั่งยืนตลอดไป

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการป่าชุมชนของทางราชการ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภ เสริมงาม จังหวัดลำปาง เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม และ มีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนด้านใดบ้าง ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ต่อบุคคล และหน่วยงานดังนี้

1. ผู้บริหารกรมป่าไม้ และหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินงานป่าชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของชุมชนทุกพื้นที่ในประเทศไทย
2. ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับป่าชุมชนในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ สามารถนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปวางแผนดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการจัดการป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ผู้สนใจเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง ที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 280 คน โดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ

2. การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง ในครั้งนี้ ได้ศึกษาใน 4 ประเด็นคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นิยามศัพท์

ประชาชน หมายถึง หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือนที่สามารถตัดสินใจให้ข้อมูล และมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลด้านกายภาพของประชาชนผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ลักษณะพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รายได้ของครอบครัว อาชีพ การถือครองที่ดิน

ลักษณะพื้นฐานทางสังคม หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านสังคมของประชาชนของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเป็นสมาชิกขององค์กรชุมชน

ป่าชุมชน หมายถึง ป่าที่ชาวบ้านได้ร่วมกันดูแลรักษาและจัดการใช้ประโยชน์ในชุมชนอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพราะทุกคนเป็นเจ้าของป่า เป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้รับผลประโยชน์จากป่า ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ป่าชุมชน หมายถึง ป่าชุมชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง

การจัดการป่าชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับป่าของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าตามกฎระเบียบ และวิธีการที่ประชาชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นผู้กำหนด

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์ หรือการพัฒนาป่าของผู้ให้ข้อมูล ทั้งด้วยตนเอง ผ่านกลุ่มหรือผ่านตัวแทน ตั้งแต่ขั้นตอนการตัดสินใจ การดำเนินการ ผลประโยชน์ และการประเมินผล ของประชาชนตำบลเสริมซ้ายอำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยมีการวัดเป็นจำนวนครั้งต่อปี

การได้รับการฝึกอบรม หมายถึง ประชาชนตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องป่าชุมชนจากสื่อประเภทต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เสียงตามสาย วิทยุ โทรทัศน์

ประสบการณ์มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน หมายถึง ประชากรในตำบล
เสริมชัยได้ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนร่วมกัน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของ
ประชาชนตำบลเสริมชัย เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าชุมชน หมายถึง ประชาชนตำบลเสริมชัยมี
ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างเพียงพอ

วัยพึงพิง หมายถึง ประชาชนอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือ สูงกว่า 65 ปี